

det var muligt, men det er bestandig kun et Skøn.

Krieger: Ligesom flere af de ærede Medlemmer have gjort det, skal jeg først berøre Spørgsmaalet, om vi skulle tage noget Hensyn til Udfigten til Lovens Gjennemførelse. I hvert Tilfælde er dette efter mit Skøn en Betragtning, som langt mere vedkommer den høitærede Minister, inden han bestemte sig til Lovens Forelæggelse, end Thinget, efter at Forslaget er forelagt; men jeg tror, at vi kunne ikke Andet end billige, at den høitærede Minister ikke har af det nævnte Hensyn ladet sig afholde fra at bearbejde en vigtig Sag til Forelæggelse i dette Thing. En æret Kollega fra Kjøbenhavn fremhævede rigtig nok særlig det frugteløse Arbejde, Landstinget havde haft med Lovforslag, der vare fremkomne fra Kirkeministeren, og som i en Række af Aar vare behandlede her i Thinget, uden at være førte til noget Resultat. Sa det gjælder ganske vist Lovforslagene om en vis Øjenstand, jeg mener naturligvis Omordningen af Geistlighedens Lønningsforhold; men man kan vel ikke fra dette ene Lovforslag under Kirkeministerens Omraade gjøre en almindelig Slutning til Lovforslag, som overhovedet vedkomme det samme Ministerium. Hvad særligt Skolelovsforslaget angaar, har der ganske vist været forelagt et tidligere her, men det er ikke naaet til, hvad man maa kalde den egentlige Hovedforhandling her i Thinget, nemlig til 2den Behandling, endfige til Afslutning. Overhovedet tror jeg, at man maa betænke, at ligesom der er visse Tidspunkter, hvor den offentlige Mening er saaledes forberedt med Hensyn til mange vigtige Spørgsmaal, at store Sager kunne gennemføres forholdsvis let, undertiden endogaa des lettere jo flere der komme samtidigt, saaledes er der andre Tidspunkter, hvortil den nuværende Tid jo aabenbart hører, der i det Hele mere maa siges at være de forberedende Overveielers Tid. I en saadan Tid bør navnlig Landstinget, tror jeg ikke have nogen Betænkelse ved at indlade sig paa Drøftelse af Sagerne uden Hensyn til, at der sieblikkelig intet Resultat opnaas. Alligevel kan det vise sig, dersom Forhandlingerne føres paa rette Maade, at der dog i Tidens Løb kommer et virkeligt Udbytte ud af Sagens Behandling. Det er iøvrigt virkelig ikke blot i Danmark — hvilket jeg er tilbøjelig til at antage, at Mange tro — at vigtige Forslag forgæves bringes frem for Repræsentationen Aar efter Aar, uden at det lykkes at gennemføre dem, hvor Forhandlingerne altsaa tilsyneladende ere ligesaa usfrugtbare som hos os; Spørgsmaalet bliver dog, om der ikke alligevel i Tidens Løb modnes Resultater, som blive kjendelige, naar de forskjellige Hindringer, der midlertidigt stille sig i Veien, ere bleone overvundne. Det er ikke ganske urigtigt, om vi betragte os selv — thi saa blive vi ogsaa af Andre

betragede saaledes — som de. Æneste i Verden, der ikke ere i Stand til med Hurtighed at gennemføre store Reforme; jeg tror, at omtrent den samme Situation for Liden findes i ikke faa andre Lande end i vort eget, i alt Fald i Lande, som ligge os meget nær. Det kan altid være nogen Trøst for os, om jeg end gjerne skal indrømme, at det er en daarlig Trøst, som ligger i „det sælles Skibbrud“

Hvad nu altsaa dette Lovforslag angaar, kan jeg ikke tilbageholde en almindelig Bemærkning, og det er den, at saa meget jeg end paafjønner de mundtlige Oplysninger, som den høitærede Minister har givet dels ved Sagens Forelæggelse, dels i Dag, savner jeg dog i en sødelig Grad de sædvanlige Motiver. Jeg kan jo vel tænke mig, at der i dette som i andre Tilfælde, hvor et Lovforslag undtagelsesvis er fremkommen uden Motiver, i og for sig kan have været antagelige Grunde dertil, men det er et Savn, og jeg tror at turde sige, at det særlig er et Savn ved et Lovforslag af den Natur som det foreliggende. Jeg sigter derved navnlig til Lovforslag af den Karakter, jeg i Korthed vil betegne som administrative, og det ganske særlig, naar de henhøre til den Gren af Administrationen, at de ikke kunne gennemføres alene ved Virksomhed fra Ministeriet eller ved rene Dvrighedsbefalinger, men hvor der kræves en indgribende Sammenvirkning med kommunale Myndigheder paa forskjellige Trin. I saadanne Tilfælde tror jeg, at der er stærk Erang til oplysende Motiver, og det i dobbelt Retning: Oplysninger, endogaa udførlige Oplysninger om den bestaaende Tilstand og dernæst en dertil sig knyttende Begrundelse af de Forandringer, der foreslaas. Hvor man for Exempel har at gjøre med en ren civilretlig Lov, med en Lov, som hører til den almindelige borgerlige Ret, hvor Enhver, der i det Hele har Kjendskab til Lov og Ret, kan tage de paagældende Løse for sig og i alt Fald med nogen Undersøgelse af Retsspraxis dog kan skaffe sig Oplysning om, hvorledes den bestaaende Retstilstand er, der trænger man maasse mindre til den Art af Motivering, som oplyser de forhaandenværende Tilstande; i alt Fald gjælder dette de Enkelte, der særlig fysisk sætte sig med slige Spørgsmaal; thi Lovgivningens Anvendelse har her ikke en stædig, efter Landets forskjellige Ægne værlende Karakter. I nærværende Tilfælde er Sagen aabenbart en anden. Det er efter mit Skøn et i høt Grad vigtigt Udgangspunkt for Overveielser af et nyt Almueskoleforslag: Hvad er der naaet under den gjældende Lovgivnings Herredømme, hvad har Administrationen kunnet tvinge frem, hvad har den villet tvinge frem og hvad er der blevet opnaaet af Fri vilighedens Veie, hvor meget have Kommunerne været villige til at gennemføre udover det, hvortil de kunne tvinges? Hvorledes stiller det sig i saa Henseende i de forskellige Kommuner? Hvorledes paa Landet,